Prima instanță: Judecătoria Chişinău (sediul Centru), judecător Andrei Ojoga

Dosarul nr. 2a-382/24
(2-220242218-02-2a-24012024)

D E C I Z I E

11 martie 2025 mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curții de Apel Centru

Instanța compusă din:
Președintele completului Ruxanda Pulbere
Judecători Ala Malîi și Roman Pascari

Grefier Daniela Cucerenco

Examinând în ședința de judecată publică cererea de apel declarată de reprezentantul Nacu Luisei, avocatul Digore Corina,

în cauza civilă la cererea înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, cu privire la constatarea faptului represiunii politice,

împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 23 februarie 2023, prin care s-a respins cererea înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, cu privire la constatarea faptului represiunii politice,-

a c o n s t a t a t:

Argumentele reclamantului:

1. La 17 februarie 2022, reprezentantul Nacu Luisei, avocatul Digore Corina, a depus cerere, solicitând constatarea faptului represiunii politice în privința Luisei Nacu și ascendenților acesteia – *****și *****
2. În susținerea cererii a indicat că Nacu Luisa Nicoleta este unica moștenitoare în viață a persoanelor reabilitarea cărora se solicită: *****și *****
3. Bunul imobil din or. Chișinău, str. General Berthelot nr.1 (ulterior Leovscaia și actuala Șciusev) a aparținut în părți egale familiei ***** Gheorghe și Elisaveta cu drept de proprietate, potrivit actului de vindere cumpărare nr. ***** Membri ai familiei *****, în ordine descrescătoare, au fost: soții Elizaveta ***** (***** – aproximativ februarie***** acte ce atestă înregistrarea decesului nu s-au păstrat) și Gheorghe ***** *****
4. Prin actul de donațiune din 4 februarie 1932, Gheorghe ***** a donat cota sa de 1/2 fiicei sale *****(*****). După desfacerea căsătoriei Vera s-a căsătorit cu ***** (anul nașterii *****). Reieșind din faptul că în acea vreme femeile nu aveau capacitate deplină de exercițiu egală cu cea a bărbaților, nu puteau avea înregistrate bunuri în proprietate, urmând a fi reprezentate de persoanele de sex masculin din familie (a se vedea art. 1242,

art.1243 a Codului civil din 1864 în vigoare în acea epocă). Astfel, la 20 decembrie 1934 Vera *****, fosta *****, a întocmit actul de dotă în privința viitorului soț ***** asupra 1/2 cotă-parte din imobilul donat de tatăl ei.

5. În continuare, a menționat că Vera Danilov (*****, *****) și ***** nu au avut copii. ***** (*****), bunica petiționarei (care deținea 1/2 cotă din imobil) după decesul primului soț (***** s-a recăsătorit cu *****
6. Subsecvent, a notat că prin răspunsul nr. 4460 din 23 septembrie 2010 a Arhivei Naționale s-a indicat că în Monitorul Municipal Chișinău nr. 6 din 15 martie 1940, este înscris N. Georgescu și N. Danilov ca proprietari ai casei situate pe str.***** nr. ***** (nr. vechi - 1) în orașul Chișinău. Georgescu Nicolae mai avea în proprietate un teren situat pe teritoriul comunei *****, județul *****, pe moșia ***** în localitatea *****și la punctul numit ***** (adresa veche) în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 3764 din 20 iunie 1939.
7. ***** (*****) a avut un copil comun cu *****n - ***** (Costin) (anul nașterii ***** – *****). Cu cel de-al doilea soț, ***** aceasta nu a avut copii.
8. ***** a fost căsătorită cu ***** (***** iar din căsătorie au doi copii comuni, petiționara Luisa Nicoleta Nacu și *****
9. În anul 1940, când au avut loc represiunile politice în masă, fapt recunoscut în Preambulul Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 în conjunctură politică, socială, economică creată, ***** ***** Gheorghe, ***** ***** ***** (Costin), s-au refugiat forțat în România, fiind deposedați ilegal de bunurile imobile.
10. Potrivit deciziei nr. 986 din 17 octombrie 1950 a Comitetului Executiv a Consiliului Deputaților Muncitori din or. Chișinău (Решение Исполнительного Комитета Кишиневского Городского Совета Депутатов Трудящихся) s-a decis luarea la evidență a 78 de case de locuit din or. Chișinău, dintre care și casa de locuit din str. ***** (2 unități, cu suprafața de 630 m.p.).
11. Astfel, rezultă că familia petiționarei Luisa Nacu Nicoleta a fost expropriată de bunul imobil și terenul care-i aparținea din or. Chișinău, str. *****
12. Totodată, reținând prevederile art. 1, 3, 5 din Legea nr.1225 din 8 decembrie 1992, a indicat că la 10 noiembrie 2021 a înaintat la Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Tehnologii Informaționale, cerere de reabilitate, solicitând: reabilitarea victimelor represiunilor politice *****anul nașterii ***** și ***** anul nașterii ***** care sunt ascendenții Luisei Nacu Nicoleta, anul nașterii*****; eliberarea certificatului de reabilitate a lui Nicolae Georgescu anul nașterii ***** și ***** anul nașterii *****, victime a represiunilor politice, în scopul restituirii imobilelor situate în mun. Chișinău, str. ***** (actuala *****) și terenul situat pe teritoriul comunei *****, județul *****, în localitatea *****la punctul numit *****.
13. Prin răspunsul nr. 8/6-5-Avc.D-682/2021 din 22 noiembrie 2021, Ministerul Afacerilor Interne a informat că Secția reabilitări și informații de arhivă a Direcției generale informații și evidențe operative a Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI a consemnat lipsa materialelor documentare și dosarele de arhivă privind represiunea politică a cet. ***** data de naștere ***** și ***** data de naștere *****.
14. La 15 decembrie 2021 a fost expediată în adresa MAI, cerere de reabilitare repetată, prin care a solicitat reabilitarea victimelor represiunilor politice *****anul nașterii ***** și

***** anul naşterii ***** care sunt ascendenţii Luisei Nacu Nicoleta, anul naşterii***** şi reabilitarea Nacu Luisei, anul naşterii*****; eliberarea certificatului de reabilitate a lui Nicolae Georgescu anul naşterii ***** şi ***** anul naşterii ***** şi Luisa Nacu anul naşterii*****, victime a represiunilor politice, în scopul restituirii imobilelor situate în mun. Chişinău, str. ***** (actuala *****) şi terenul situat pe teritoriul comunei *****, judeţul Lupuşna, în localitatea *****la punctul numit *****.

15. La 25 ianuarie 2022 a recepţionat răspunsul MAI nr. 8/6-5-Avc.D-754/21 din 20 ianuarie 2022, prin care i s-a comunicat despre lipsa în Arhiva MAI a materialelor în privinţa lui ***** data de naştere ***** şi ***** data de naştere *****.
16. Prin acest răspuns MAI a mai specificat că potrivit prevederilor art. 6 al Legii nr.1225 din 8 decembrie 1992, în cazul în care materialele de arhivă privind represiunilor politice nu s-au păstrat în urma expirării termenului de prescripţie sau din alte cauze, stabilirea faptului represiunii politice se face pe cale judiciară. Prin art. 2 din Legea nr. 296/94 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, s-a indicat că în cazul în care nu sînt temeiuri suficiente pentru reabilitare din lipsă de documente necesare, Ministerul Afacerilor Interne (...) aduce acest fapt la cunoştinţa persoanelor respective şi le lămuresc că ele, conform articolului 6 din lege, faptul represiunii îl pot stabili pe cale judiciară (...).
17. În continuare, a remarcat că conform art. 279 alin. (1) lit. a) şi dispoziţiilor art. 281 alin. (2) lit. k) Cod de procedură civilă, cererile de constatare a faptului represiunii politice se examinează în procedură specială de către instanţa de judecată competentă, iar condiţiile pe care trebuie să le întrunească faptul juridic pentru a putea fi constatat de instanţa de judecată în procedura specială este specificat la art. 282 alin. (1) Cod de procedură civilă, şi anume: aceasta generează, în virtutea legii, următoarele efecte juridice: apariţia, modificarea sau încetarea unor drepturi personale sau reale ale petiţionarului.
18. Astfel, pentru petiţionara Luisa Nacu Nicoleta, anul naşterii*****, constatarea faptului represiunii politice va da naştere la drepturi reale, şi anume ca urmare a reintegrării în drepturile politice, sociale şi civile, petiţionara îşi va putea retroceda proprietatea moştenită - bunul imobil situat în mun. Chişinău, str. ***** (actuala *****) şi terenul situat pe teritoriul comunei *****, judeţul *****, în localitatea *****la punctul numit *****.
19. Petiţionara nu are o altă posibilitate de a obţine sau de a restabili documentele care ar certifica faptul juridic a cărui constatare o solicită.
20. Prin urmare, pentru a obţine reabilitatea victimelor represiunii politice a sa şi a ascendenţilor săi (*****şi *****), petiţionara s-a adresat la MAI, Serviciul Tehnologii Informaţionale, care i-a comunicat că materialele de arhivă privind represiunilor politice nu s-au păstrat, ceia ce-i permite să stabilească acest fapt pe cale judiciară.
21. Constatarea faptului nu este legată de soluţionarea unui litigiu de drept ce ţine de competenţa instanţelor de judecătoreşti. Condiţie care de asemenea este satisfăcută de către petiţionara Luisa Nacu Nicoleta, care este unica descendentă în viaţă a familiei cărora se solicită reabilitarea şi respectiv, unica moştenitoare în viaţă a averii care urmează a fi retrocedată, şi astfel nu există un litigiu de drept.
22. Hotărârea judecătorească de constatare a faptului represiunii politice îi este necesară petiţionarei Luisa Nacu pentru obţinerea certificatului de reabilitare în privinţa sa, Nacu Luisa Nicoleta şi ascendenţilor acesteia *****şi ***** şi respectiv depunerea cererii de

restituire a bunurilor imobile situate în mun. Chișinău, str. ***** (actuala *****) și terenului situat pe teritoriul comunei *****, județul *****, în localitatea *****la punctul numit *****.

23. Reieșind din cele expuse, a solicitat emiterea hotărârii judecătorești privind constatarea faptului represiunilor politice în privința Luisa Nacu Nicoleta și ascendenților acesteia, *****și *****

Poziția instanței de fond:

24. Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 23 februarie 2023 s-a respins cererea înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, cu privire la constatarea faptului represiunii politice ca fiind neîntemeiată.
25. Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că circumstanțele de fapt stabilite, în coraport cu probele prezentate de participanți, exclud plasarea petiționarei Luisa Nicoleta Nacu și ascendenților acesteia, *****și ***** în categoria victimelor represiunii politice prin expropriere, deoarece bunurile imobile au fost luate la evidență în baza Instrucțiunii Ministerului Finanțelor al Moldovei URSS nr. 311 din 31 mai 1943 privind procedura de contabilizare și utilizare a bunurilor fără proprietar confiscate naționalizate şi nicidecum sub pretextul luptei cu culacii, adversarii colectivizării etc.
26. Totodată, acțiunile date au avut loc tocmai la 17 octombrie 1950, în condițiile în care însăși partea petiționară a afirmat că în anul 1940 a fost părăsită locuința.
27. Astfel, nu a fost dovedit prin probe veridice și concrete, faptul represiunii politice.

Solicitarea apelantului:

28. Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 23 februarie 2023, avocatul Digore Corina, acționând în interesul Nacu Luisei, a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii contestate și adoptarea unei hotărâri noi prin care cererea înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, cu privire la constatarea faptului represiunii politice să fie admisă integral în sensul formulat.

Argumentele părților:

29. În susținerea apelului, reprezentantul Nacu Luisei, avocatul Digore Corina, a invocat că hotărârea contestată cuprinde motive superficiale, ilegale și contradictorii cauzei, cu stabilirea unor situații de fapt care nu concordă cu realitatea și cu adevărul obiectiv.
30. Astfel, instanța de fond nu a constatat ca fapt notoriu la nivel global că la 28 iunie 1940, la ora 9:00, prin Comunicatul nr. 25 al Marelui Stat Major al Armatei Române, populația a fost anunțată în mod oficial despre existența ultimatumului, despre acceptarea acestuia de către București și despre intenția guvernului de evacuare a armatei și a administrației pe malul drept al Prutului.
31. În conformitate cu prevederile ultimatumului, trei orașe cheie – Chișinău, Cernăuți și Cetatea Albă – trebuiau să fie predate Uniunii Sovietice până la ora 14:00. Până pe 2 iulie, noua graniță de-a lungul râului Prut a fost închisă definitiv, iar ziua de 28 iunie 1940 este o zi neagră în istoria poporului român - Basarabia şi nordul Bucovinei au fost

rupte de patria mamă şi cedate Uniunii Sovietice în baza Protocolului adițional secret al pactului Ribbentrop-Moltov din 23 august 1939.

32. Ca urmare, în anul 1940, când au avut loc represiunile politice în masă, în conjunctura politică, socială, economică creată, Georgescu Nicolae, Georgescu Maria Gheorghe, Danilov Nicolae, Danilov Vera, Nacu (Costin) Ludmila, fiind intelectuali, s-au refugiat forțat în România, fiind deposedați forțat și ilegal de bunurile imobile deținute cu titlu de proprietate pe teritoriul Basarabiei.
33. Prin urmare, instanța eronat a aplicat normele de drept material, deoarece Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 este aplicabilă tuturor tipurilor de represiune politică asupra populației ce au avut loc în interiorul perioadei dintre 7 noiembrie 1917 și 23 iunie 1990.
34. Or, represiunea politică a ascendenților apelantei a avut loc în 1940, fapt probat și prin Decizia administrativă nr. 986 din 17 octombrie 1950 a Comitetului Executiv a Consiliului Deputaților Muncitori din or. Chișinău (Решение Исполнительного Комитета Кишиневского Городского Совета Депутатов Трудящихся) prin care s-a decis luarea la evidență a 78 de case de locuit din or. Chișinău, dintre care și casa de locuit din str. ***** (2 unități, cu suprafața de 630 m.p.) și în care este menționat că imobilul (когда выбыл) a fost lăsat de familia apelantei în 1940.
35. Faptul că actul de preluare a imobilului a fost semnat la 17 octombrie 1950 nu este relevant, or statul a deposedat familia apelantei de proprietatea sa privată fără a da ceva în schimb acestei familii.
36. În continuare, a notat că nu are nici o finalitate logică obligarea părților de a proba aceste fapte notorii, deoarece toată lumea le cunoaște, iar instanța pentru a garanta eficacitatea justiției urma să facă o mențiune în partea motivată a hotărârii despre notorietatea publică a acestui fapt, pentru ca instanța de recurs să înțeleagă esența degrevării de probațiune, constatând că faptul dat este unanim recunoscut.
37. Subsecvent, a invocat că Decizia nr. 986 din 17 octombrie 1950 a Comitetului Executiv a Consiliului Deputaților Muncitori din or. Chișinău (Решение Исполнительного Комитета Кишиневского Городского Совета Депутатов Трудящихся) prin care s-a decis luarea casei de locuit din or. Chișinău, din str. ***** (2 unități, cu suprafața de 630 m.p.) reprezintă un act administrativ în sensul art. 1, 2, 3 al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 emis de o autoritate publică, fiind adoptată în baza Instrucțiunii Ministerului Finanțelor al Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice nr. 311 din 31 mai 1943 privind procedura de contabilizare și utilizare a proprietăților naționalizate, confiscate și fără proprietar (Инструкция министерства финансов союза ССР N.311 от 31-го мая 1943 года о порядке учета и использования национализированного конфискованного вымороченного и безхозяйного имущества).
38. De asemenea, a remarcat că acest imobil există în natură așa cum era în 1940 și astăzi, iar statul s-a împroprietărit pe timp de represiune politică și sub egida unui regim totalitar, cu bunurile agonisite de o viață de către familia apelantei, fără a-i despăgubi în vreun fel.
39. Instanța de fond nu a motivat și faptul că lipsirea de dreptul de proprietate familiei apelantei nu s-a făcut benevol, democrat, cu o plată de despăgubire, dar a avut loc forțat, prin trecerea în proprietatea statului în baza Deciziei nr. 986 din 17 octombrie 1950 a

Comitetului Executiv a Consiliului Deputaților Muncitori din or. Chișinău (Решение Исполнительного Комитета Кишиневского Городского Совета Депутатов Трудящихся).

40. Apelanta nu a menționat în instanța de fond că familia ei ar fi părăsit locuința așa cum indică instanța în hotărârea judecătorească, dar a menționat că familia ei s-a refugiat în România.
41. Referitor la ,,lupta cu culacii" a indicat că instanța de fond a dat o interpretare greșită, deoarece este un fapt notoriu din acea perioadă a anilor 1940-1956, deportările localnicilor au fost efectuate pe motivul apartenenței la grupul „dușmanilor poporului" – intelectuali, militari, polițiști, foști politicieni, moșieri sau culac, ai celor cu atitudini antisovietice dovedite sau închipuite, etc.
42. Astfel, a conchis că rolul instanței de fond era de a stabili cu certitudine toate circumstanțele de fapt și de drept, cât și a probelor cu privire la deținerea dreptului de proprietate a familiei apelantei în perioada 1940-1950, pentru a confirma că într-adevăr acțiunile de deposedare a familiei apelantei de bunurile imobile au avut loc în perioada dintre 7 noiembrie 1917 și 23 iunie 1990 (perioadă recunoscută prin Legea nr. 1225-XII din 08.12.1992 ca perioadă în interiorul căreia au avut loc toate tipurile de represiune politică asupra populației).
43. Totodată, instanța de fond nu a constatat faptul că ***** ***** și Nacu Luisa nu se încadrează potrivit art. 4 din Legea nr. 1225-XII ca persoane care nu pot fi reabilitate.
44. În ședința instanței de apel, reprezentatul apelantei Nacu Luisa, avocatul Digore Corina, a susținut cererea de apel și a solicitat admiterea acesteia în sensul formulat.
45. În ședința instanței de apel, reprezentantul intimatului Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Ianciu Tatiana, a solicitat respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 23 februarie 2023.
46. În ședința instanței de apel, reprezentanții intimaților Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, fiind legal citați despre locul, data și ora acesteia, nu s-au prezentat, nu au invocat motive în argumentarea absenței lor și nu au solicitat prin cerere examinarea apelului în lipsa acestora. Instanța de apel, în temeiul art. 379 alin. (2) Cod de procedură civilă, a dispus examinarea apelului în lipsa reprezentantului Primăriei municipiului Chișinău și Primăriei satului *****.

Aprecierea instanței de apel:

47. Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră cererea de apel declarată de reprezentantul Nacu Luisei, avocatul Digore Corina, pasibilă de admis cu casarea hotărârii primei instanțe și scoaterea de pe rol a cererii înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, cu privire la constatarea faptului cu valoarea juridică.
48. În conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă *,,instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost*

stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decît aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor cînd consimte şi cînd hotărîrea este atacată şi de alţi participanţi la proces".

49. Astfel, prevederile legale enunţate în mod expres obligă instanţa de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.
50. Colegiul civil reţine că, instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. *****ei nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).
51. Potrivit recomandărilor avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil.
52. Totodată, Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al apelantului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea Gard Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag.26, Moreira Fereira vs Portugalia (nr.2) (Marea Cameră), 11 iulie 2017, parag.84,98).
53. Potrivit art. 385 lit. e) Cod de procedură civilă *,,instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parţial hotărîrea primei instanţe, dispunînd încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol dacă există temeiurile prevăzute la art. 265 şi 267".*
54. Totodată, conform art. 393 Cod de procedură civilă *,,hotărîrea primei instanţe este casată de instanţa de apel care dispune prin decizie încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol, dacă există temeiurile consemnate la art. 265 şi 267. Decizia instanţei de apel privind încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol poate fi atacată cu recurs".*
55. Conform art. 267 lit. l) Cod de procedură civilă *,,instanţa judecătorească scoate cererea de pe rol în cazul în care la examinarea cauzei în procedură specială se constată un litigiu de drept ce ţine de competenţa instanţelor judecătoreşti".*
56. În acord cu prevederile art. 269 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă *,,instanţa judecătorească examinează în procedură specială cauze cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică".*
57. Art. 280 Cod de procedură civilă prevede că *,,în procedură specială, cauzele se examinează de instanţele judecătoreşti după regulile de examinare a acţiunilor civile, cu excepţiile şi completările stabilite în prezentul cod la cap. XXIII-XXXIV şi în alte legi.*

În procedură specială, instanţa examinează cauzele cu participarea petiţionarului, altor persoane interesate, precum şi a autorităţilor publice conform art. 74. Dacă, la depunerea cererii sau la examinarea cauzei în procedură specială, se constată un litigiu de drept ce ţine de competenţa instanţelor judecătoreşti, instanţa restituie cererea sau o scoate de pe rol printr-o încheiere şi explică petiţionarului şi persoanelor interesate dreptul lor de a soluţiona litigiul în procedură de acţiune civilă la instanţa competentă. Taxa de stat plătită deja de petiţionar în procedură specială se ia în calcul la încasarea taxei şi la repartizarea cheltuielilor de soluţionare a litigiului în procedură de acţiune civilă".

58. Așadar, din suportul probatoriu prezent la materialele cauzei urmează că la 10 noiembrie 2021, petiționara Nacu Luisa, prin intermediul reprezentantului său, avocatul Corina Digore, în temeiul prevederilor art. 3 lit.d) din Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992, a înaintat Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Serviciul Tehnologii Informaționale cerere de reabilitare, solicitând reabilitarea victimelor represiunilor politice ***** anul nașterii ***** și ***** anul nașterii *****, care sunt ascendenții Nacu Luisei Nicoleta, anul nașterii *****, precum și eliberarea certificatului de reabilitare a lui ***** anul nașterii ***** și ***** anul nașterii ***** victime a represiunilor politice, în scopul restituirii imobilelor situate în mun. Chișinău, str. ***** (actuala *****) și terenului situat pe teritoriul comunei *****, județul *****, în localitatea Bâc, la punctul numit *****.
59. Prin răspunsul nr. 8/6-Avc.D-682/2921 din 22 noiembrie 2021, Secția reabilitări și informații de arhivă a Direcției generale informații și evidențe operative a Serviciului Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova a constatat lipsa materialelor documentare și dosarelor de arhivă privind represiunea politică a lui Ștefan Georgescu, data de naștere ***** și ***** data de naștere *****.
60. Ca urmare, petiționara Nacu Luisa, prin intermediul reprezentantului său, avocatul Corina Digore, la 15 decembrie 2021 în mod repetat a expediat Direcției generale informații și evidențe operative a Serviciului Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova cerere de reabilitare, solicitând emiterea unei decizii de reabilitare a victimelor represiunilor politice ***** anul nașterii *****, ***** anul nașterii *****, care sunt ascendenții Nacu Luisei Nicoleta, născută la***** și reabilitarea acesteia, precum și eliberarea certificatului de reabilitare în scopul restituirii bunurilor.
61. Prin răspunsul nr. 8/6-Avc.D-754/21 din 20 ianuarie 2022 Direcția generală informații și evidențe operative a Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI a comunicat petiționarei lipsa în arhiva Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova a materialelor în privința lui ***** data de naștere ***** și ***** data de naștere *****. Astfel, potrivit art. 6 din Legea nr. 1225 din 8 decembrie 1992, în cazul în care materialele de arhivă privind represiunile politice nu s-au păstrat în urma expirării termenului de prescripție sau din alte cauze, stabilirea faptului represiunii politice se face pe cale judiciară.
62. Urmare acestui fapt, petiționara/apelanta Nacu Larisa s-a adresat în instanță cu prezenta cerere în procedură specială, solicitând constatarea faptului cu valoare juridică - represiunii politice în privința Luisei Nacu și ascendenților acesteia – *****și *****

63. Potrivit poziției prezentate instanței la 14 noiembrie 2022, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova a solicitat respingerea cererii înaintate de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului *****, cu privire la constatarea faptului represiunii politice, pe motiv că nu a fost emisă nici o decizie în refuz de reabilitare, petiționara fiind numai informată despre lipsa documentelor ce ar atesta represiunea politică a lui *****și *****
64. În contextul solicitărilor înaintate, se reține că în conformitate cu art. 281 alin. (1)-(2) lit. k) Cod de procedură civilă *„instanţa judecătorească constată faptele de care depinde apariţia, modificarea sau încetarea drepturilor personale sau patrimoniale ale persoanelor fizice şi ale organizaţiilor. Instanţa judecă cauzele în care i se cere să constate faptul represiunii politice;”*
65. Condiţiile de constatare a faptelor cu valoare juridică sunt stabilite la art. 282 Cod de procedură civilă, care la alin. (1) indică expres că *„instanţa judecătorească constată faptul cu valoare juridică în cazul în care: a) acesta generează, în virtutea legii, următoarele efecte juridice: apariţia, modificarea sau încetarea unor drepturi personale sau patrimoniale ale petiţionarului; b) petiţionarul nu are o altă posibilitate de a obţine sau de a restabili documentele care ar certifica faptul juridic a cărui constatare o solicită; c) constatarea faptului nu este legată de soluţionarea unui litigiu de drept ce ţine de competenţa instanţelor judecătoreşti”.*
66. Colegiul civil reține că condițiile menționate supra urmează a fi respectate cumulativ, argumentate în cererea privind constatarea faptului cu valoare juridică, cu anexarea probelor corespunzătoare.
67. Totodată, Colegiul civil reține că normele legale menționate supra, indică expres asupra faptului că constatarea la examinarea cauzei în procedură specială a litigiului de drept ce ţine de competenţa instanţelor judecătoreşti, duce la scoaterea cererii de pe rol printr-o încheiere, cu explicarea petiţionarului dreptului de a soluţiona litigiul în procedură de acţiune civilă la instanţa competentă.
68. Colegiul civil menționează că litigiul de drept în procedura specială poate fi exprimat în contestarea de către persoanele interesate a drepturilor petiționarului, ce vor rezulta din hotărârea judecătorească. La fel, suntem în prezența litigiului de drept dacă petiționarul intenționează să folosească hotărârea pronunțată în procedura specială la intentarea acțiunii civile.
69. În prezenta cauză, persoana interesată, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, în calitate de autoritate competentă potrivit art. 5 și pct. 5^1 din Legea nr. 1225/1992, contestă dreptul petiționarei/apelantei Nacu Larisa la reabilitare.
70. Totodată, apelanta intenționează să utilizeze hotărârea judecătorească prin care se constată faptul represiunii politice drept temei pentru promovarea ulterioară a unei acțiuni privind restituirea bunurilor confiscate, recuperarea valorii acestora și obținerea compensațiilor.
71. Colegiul civil reține că, potrivit art. 3 lit. d) din Legea nr. 1225/1992 *„sînt declarate nevinovate şi urmează a fi reabilitate în faţa societăţii şi reintegrate în drepturi, indiferent de locul lor de trai în prezent, toate persoanele care, în perioada dintre 7 noiembrie 1917 şi 23 iunie 1990, au fost supuse represiunilor politice pe teritoriul actualei Republici Moldova, precum şi cetăţenii Republicii Moldova, supuşi represiunilor politice pe teritoriul altui stat: expropriate, deportate sau expulzate din*

R.A.S.S. Moldovenească şi R.S.S. Moldovenească în baza deciziilor organelor administrative sub pretextul luptei cu culacii, cu adversarii colectivizării sau aşa-numiţii bandiţi şi cu familiile lor, precum şi motive de acuzare de colaborare cu "regimul burghezo-moşieresc de ocupaţie".

72. De asemenea, art. 5 și art. 5^1 ale aceleiași legi stabilesc că *”cererea de reabilitare se depune de către persoana supusă represiunilor ori de către alte persoane fizice sau juridice: la Ministerul Afacerilor Interne, în privinţa persoanelor indicate la articolul 3 literele d) şi e); (...). Cererile de reabilitare se examinează în termen de trei luni de la data depunerii lor. Ministerul Afacerilor Interne, la cerere sau din oficiu, examinează cauza de reabilitare, stabileşte faptul deportării, expulzării, exproprierii, trimiterii la muncă silnică în condiţii de limitare a libertăţii ori altor forme de limitare a drepturilor şi libertăţilor persoanelor în baza deciziilor organelor administrative, formulează o concluzie privind reabilitarea şi eliberează certificatul respectiv. Decizia Ministerului Afacerilor Interne de a refuza reabilitarea poate fi atacată în instanţa judecătorească”.*
73. În speță, petiționara invocă faptul represiunii politice în legătură cu bunurile imobile situate în mun. Chișinău, str. ***** (actuala str. *****), precum și cu terenul din com. *****, jud. *****, punctul numit *****, iar Ministerul Afacerilor Interne contestă dreptul acesteia de a solicita constatarea faptului represiunii, motivând că nu a emis vreo decizie de refuz al reabilitării.
74. Or, în măsura în care hotărârea judecătorească de constatare a faptului represiunii politice urmează să fie utilizată ca probă în cadrul unei acțiuni privind restituirea bunurilor și compensarea valorii acestora, litigiul dedus judecății capătă natura unui litigiu de drept civil, ce necesită a fi soluționat de instanță.
75. Prin urmare, Colegiul conchide că instanța de fond eronat a examinat acțiunea în procedură specială în condițiile în care aceasta urma a fi scoasă de pe rol.
76. În aşa mod, instanța de apel ajunge la concluzia de a admite apelul şi de a casa hotărârea instanţei de fond, cu pronunţarea unei decizii de scoatere de pe rol a cererii de chemare în judecată înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului Ghidighici, cu privire la constatarea faptului represiunii politice, din motivul constatării litigiului de drept.
77. În conformitate cu art. 385 lit. e), art. 393 din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru,-

d e c i d e :

Se admite cererea de apel declarată de reprezentantul Nacu Luisei, avocatul Digore Corina.

Se casează integral hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 23 februarie 2023, emisă în cauza civilă la cererea înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului Ghidighici, cu privire la constatarea faptului represiunii politice.

Se scoate de pe rol cererea înaintată de Nacu Luisa, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău și Primăria satului Ghidighici, cu privire la constatarea faptului represiunii politice.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni din data comunicării deciziei integrale.

Președintele completului Ruxanda Pulbere

Judecători Ala Malîi

Roman Pascari